

وْلَسْكَ گُولَدَهْنُوْيِ جَوْلَسْنَدَا . هَرْ جُورَهْكَ قُورْبَانَدَارَ شَاجَرَهْسِي

حالقىڭ قۇرمەتىنە بولىنگەن ادال قورعاۋشى رىن چاڭشىا

ردن چاڭشىيا دىڭىشك قالاسىنىڭ لىانتىيان الۋەمەتتىك قابىرىنا جەرلەندەدى، دىڭىشك قالالق قوعام حاۋپىسىزدىگى مەكەمدىسى ۱۴ جىلى حالق ساقشىلارنىن ازا تۇتۇ قىيمىلىن ورسىتەتۆگە ۋىيمىداشتى- رىپ، رىن چاڭشىيانىڭ داڭتىن نزگى سى- تەرىن ھىكەلىپ، رىن چاڭشىيانىڭ رۈحىن اسقاقاتىدادى.

”شەشم قايىتس بولعالى 16 جىلدىك ئجۇزى بولايىن دەدى، مەننىڭ ساقشىلق كاسېمىمەن اينالىسقانىما دا 11 جىل بولدى. ساقشى بولغاننان كەبىن ساقشىنىڭ وكتىشنىڭ سىز ارقالاعان جاۋاپكەرشلىكىن ئىتىپتى دە ئۇنسىدىم، مەن شەشمەننىڭ سالغان نزىمەن قۇلشىنا اللە باسپ، بۇقارانىڭ امانىدەعن بار زەينىمەمن، سۇيىپەنشلىگىمەمن، ھاھابىا- تىمەمن قورعايمىن“. رىن چاڭشىيا قۇرۇبان بولغاندا ئۇلى ۋى چىنیاۋ 17 جاسقا تولما- عان دەدى، بۇگىنگى كۇنى 32 جاسقا كەلپ، بىڭچۈۋ قالالق قوعام حاۋپىسىز- دىگى مەكەمسىنەن حالق ساقشىسى مەن- مەتىن وتهىدى، ”مەن شەشمەننىڭ ورىندا- ماغان ارمانىدا مۇراگەزلىك ھىپ، ادىلدىق قاسىيەتتى ماڭىرى ساقتابپ، حالقىنى سۇيەتىن حاققى ساقشى يەلامىم“. رىن چاڭشىيا كەزىنەن كۆپ رەت ھېبىك كورسەتىپ ماراپاتالتالدى، مەمەلە- كەتنىك 1 - مامىر ھېبىك مەدانىڭ يە- كەرى، مەمەلە كەتنىك قىزمەت ورنىندادى جاس مايتالما، مەمەلە كەتنىك 8 - مارت قىزىلىتۇشىسى، مەمەلە كەتنىك وۇزدىك حالق ساقشىسى سىاقتى 40 رەتىنەن استام ئۇرۇلى داڭتىن اتاقتارعا يە بولغان.

توسلەگەن كاسېپتىك ساپا، كۇشتى جاۋاپكەرشلىك سەزىم بولغاندىقتان، ھە- قاندای قىلمىس كۇماندىسى رىن چاڭشىيا- نىڭ قولىنان سىتلىپ شىققان ھەمەس. سا- ناققا نەگىزدەلگەندە، رىن چاڭشىيا جۇئىوان بولمىشە مەكەمسىنىڭ ازىزلىك تەرگەۋ بولمىنەن قىزمەت سىتەگەن ارالقتا 1072 رەت قالدىق قىلىمىستى اشىپ، بر كۆلى دەلۇنى شەشىپ، 950 نەشە قىلمىس كۇماندىسىن وۇستاپ اكەلىپ، حىنائىنىڭ قوعام حاۋپىسىزدىگى ازىزلىك تەرگەۋ تارىي- جىندا تەڭىددە سىرسىز ناتىجە جاراتتى.

2001 - جىلى 4 - ايدا رىن چاڭشىيا دىڭىشك قالالق قوعام حاۋپىسىزدىگى مەكەمسىنىڭ باستىقىتنا تاخاينىدا، حىنائان ولکەسى قوعام حاۋپىسىزدىگى جۇ- بەسى بەينىشا تا، بەختان يە، گە قە عام جا-

(باسی ۱ - بهقته) مایعا بھرؤشی جاق پهن ساۋاداڭەر-
کاسپورنيدار سياقىتى "ولكەن وزەنلىڭ" سۇي دا تابىعى تاسىپ مولاياتىن
بو لادى. اۇتونومىيالى زايونىنىڭ قاتىستى سا-
ياساتتارىدا نەگىزدەلگەندە، نىدەت كە-
زىنده جەك ساۋا- ونەركاسپىشلەر-
دىڭ مایاپىسىن ازايىقان، كەشرىم
ھتكەن ساۋا- عىماراتتارى، ساۋا- سارايلا-
رى، بازار جانە كاسىپ سالاسى باقشاشى
سياقىتى مایعا بھرؤشى جاقلىق سول جىلىعى
قورا - جاي سالىعن، قالا - قالاشق
چەرىن پايدىلان ئۇ سالىعن تاپىسرىۋا شىنى-
من قىنىشلىق بولسا، قىنىشلىق بويىشا
سالققى ازايىتى، كەشرىم ھتو ۋۇتنىشنىن
بھرۇنە بولادى. سياستانن جارىققا
شىققان پايدا كومەك قاراجاتىن ازايىتى، كە-
شرىم ھتو ئاتاسلى ارقلى ساتنلار بويىشا
جالعاسىپ جەتسە، ۈزۈسز، تۇناس رايى-
نىمىزدىڭ ھكونومىكاسىنىڭ، قوغانمىنىڭ
جىلدام داھۋىنا سارقىلماس قوزغاوشى
كۈش ازىزلىيەدى.
("لەپتى لەبىز" ماقالا قابىلداۋ
حات ساندىيى : xjrbplb@126.com)

رین چاڭشىانىڭ سۈرەتى.
□ شىنۇغا اگەنتىسى
تاراتقان

سەتىر كورمە سارايىندى
ادامدار دىك اياىعى ئۇزىل
رايىندىاعى سۈرەت، ناقا
نەجازبا ماتەرىيالى سىاقدا
نىڭ "الدۇھەت ئۇدۇ
مىنەت وىتەپ، حالق
غان" ئۇمرىن بەينەلە
رین چاڭشىيا 1964
كەلگەن، حىنان ولەكتەس
دانىنан. 1983 - جىلى 1
وقۇق تاۋىسىپ، جىڭچىجى
حاۋپىسىزدىگى مەكەمە
لىمەشە مەكەمەسىنە ئې
تەركەۋ قىزىمەتىمەن 1
جىلى 12 - ايدا جۇڭڭە
پارتىاسىنا مۇشە بولادى
دە دىخشىك فالالق قو
مەكەمەسىنىڭ باستىعى
ساڭشىلىق قىزمەتى
جىلىدا ول حالق بۇڭ
مۇقتاجىن جانە حال -
اياق كوكەينىدە ساڭ
مىنەت وىتەپ، جىڭ
تىپ، سول جەھە
قورعاپ، بۇقارانىڭ جى
لەندى. رین چاڭشىيا كە

تەردى الاستاۋ، سۇرقىيا كۇشتىرىدى جوچۇ
اوپىر مىنەتىن ارقالايدى.

سول كەزدەگى حاڭچۇ قاالىق
قوعام حاۋىپىسىز دىكى مەكەمەسى شىاۋشان
رايىندىق بولمىشە مەكەمەسىنىڭ باستىعى
بىُي جاڭچۇنىڭ ھىسىدە قالۇنىشا، قىسقا
عانا 9 اي ۋاقتىدا ھەتكە قىيمىل اتىھتى 9
قارا - سۇرقىيا قىلىملىق توبىن تالقانداب،
120 قىلىملىق كۇماندىسىن تۇتقىنداعان.
جاڭ يەلياڭنىڭ اوپلىق جىيجىائىنىڭ
حاڭچۇنىدا، قاھارمانىڭ ولمنەن تايىسال
ماي باسىن ئاباي تىكىھەن رؤھى ماڭىڭى
وشېدىدى، ونىڭ حىكاياسى ۋېزبەي جاڭ-
عەرتىلۇدا. ۱۴ جولۇق چىخىملىق كەزىندە،
مەيلى بۇرۇنىغى جاۋىنگەر سەركەتكەرى
بولسىن، الده جاڭدان قىزەتىكە قاتناسقان
جاڭ ساقشىلار بولسىن، بارلىق وزىدىكتەرىنەن
ونىڭ قابىر باسنا بارىپ ازا بىلدۈرەدى.
جاڭ يەلياڭنىڭ بۇرۇنىغى قىزەتىتىسى
ۋاڭ شىڭان 10 نەشە جىلدان بەرى،
جاڭ يەلياڭنىڭ حاۋىپ - قاتەردى وزىنە قال-
دەراتقان قاسىيەت - وندەگەسى وزىنە تەرەڭ
نېپال ھېتىپ كەلە جانقانىن ايتادى.
قاھارمان ھەركىپەن قۇربان بولغان 14
جىلدان كەين، ونىڭ قىزى جاڭ بىيىجىن 55
ساقشى كىيمىن كىدى. "قازار وسى
كىيمدى كىيەنەن كەين، مەن اكەمنىڭ
بويىندىاعى جاۋاپكەرشلىك پەن قوزعاۋاشى
كۆشىن بىرىتىنەپ وۇينا باستادىم، ونىڭ
سول كەزدەگى وۇيارىمن دا تۇسنجەذ-
دەي بولدىم". جاڭ بىيىجىن ئار رەت اكە-
سىنە ازا بىلدۈرۈگە بارعاندا ساقشى
كىيمىن كىپ الادى. كۇن نۇرۇمەن يىعنى-
داعى ساقشى پاكۇنى جىلت - جىلت ھېتىپ،
نۇرلانىپ كوز وۇيالتادى.

جاساماقدشى بولىپ، الدنه شه رهت اوئز
قىيمىلداتسادا ئېرىز ئوز سوز ايتۇغا دار
نى فالمايدى.

جالىڭ يەلىاڭ كىشكەنتايىنان حال
ساقشىسى بولۇدى ارمانداب كەلگە
1995 - جىلى ھكونوميكانىڭ دامۇئى م
قوعام اماندىعنىڭ قاجەتنە ساي، حا
جوۋەدىك شياۋاشانى قوعامانىن قوعام حاۋا
سىزدىگى ساقشىلارىن قابىلداید
جالىڭ يەلىاڭ ھەتىچان تاپسېرىپ، ارم
ورىندالىپ ساقشى بولادى. ول كوش
جاۋاپىكەر شىلىك سەزىمەمن جانە بورىش
لمق سەزىمەمن قۇلشىنا وۇرەنېپ كاس
تىك وندىرىن ئۇزدىكسىز جەتلىدىرۇ ارق
تەز ارادا كاسپىتكى تىرىھەكتىگە اينالاد
ازىزلىك تەرگەۋ قىزىمەتمەمن اينالىسىد
3 جىل ۋاقتى شىننە 380 دەلونى ئې
جاقنى ھتىپ، 480 نەن استام قىلىمسى ك
ماندىسىن تاؤمۇپ شعادي.

رهفورما جاسالغانىنان، ھىسىك اشى
غانىنان بەرى، شياۋاشانىڭ ھكونوميكان
وشقان قۇستا يىدامىدى، زاۋۆدتار كوب
دى، بۇقارانىڭ قالتساسى دا قامىپىد
الايدا، وسى مىرسىتى توپراق قىلىمسى
ھلەمەنتەردىڭ "التن شايقاب" بایيۇ
ائىساعان جەرىنە اينالادى. 2003 - جىلد
باسىندا، شياۋاشان بولۇمەشە مەكەمە
اماندىق قورعاۋ ئۇلۇكن اترەتنىڭ قارا
عىنىدا ئېرىز ھەتكەشىقىمەن اترەت
قۇرۇپ، سودىر، سۇرقيا كۈش قىلىمىستا
نا شۇوعرلى سووقى بەرۋەدى وۇياراد
وېىمنىڭ مۇقىيات تەكىسىرىپ ساراپتاۋىمە
باششىلار مەن قىزىمەتتەستەرنىڭ نازارىنداء
"قارا كۇشتەردى الاستاۋ مايتالمانى
جالىڭ يەلىاڭ تۇتاس رايونداسى قارا كۇ

شینحوا اگههنتسگنیڭ حاڭجوۋدان بهرگەن حابارى (ئىلىشى ما جىان). ئۇستادىڭدار ما... بۇل قارا كۇشتىرىدى الاستاۋ حالق ساقشىسى جاڭ يەلياڭنىڭ قىزىمەتتەستەرنە قالدىرۇن سوڭىعى اوفرۇزى. پىشاعن جالاڭداتىپ تۇتقىندىۋا عاقارسى شىققان سودىر الدىندا، ول ومرد- مەن ساناسىپىي، اوپر جارالانسا دا بار قايد- راتىن سالىپ قۇقىندىپ، سستق قانى عيمىا- راتىن 65 باسپىالداغۇن بويىادى، زالدىڭ تامىندا ونىڭ قانعا بويالغان قول تابى قالدى. ونىڭ قايسارلىقى ۸ساتتى تۇتقىن- داۋعا قىمباتتى ۋاقتۇتى، سوندای - اق ول ومىرىننەدەگى ھاش سوڭىعى ئېرىشلىق قانىن دا ارنادادى.

جاڭ يەلياڭ، 1962 - جىلى 7 - ايدىڭ 13 - كۇنى جىجياڭ حاڭجوۋنىڭ شىاۋشانىندا دۇنييەگە كەلگەن، 1992 - جىلى 6 - ايدا جۇڭگۇ كومۇنىيېتىك پارتىيا سينا مۇشە بولغان، 1995 - جىلى 12 - ايدا قوعام حاۋپىسىزدىگى قىزىمەتتەن قاتىناس- قان، ملگەرنىدى - كەينىدى جىجياڭ ول- كەسى حاڭجوۋ قالالق قوعام حاۋپىسىزددى- كەمىدەمىسى شىاۋشان رايوندىق بولى- شەھەمىسى اهاندىق ساقتاۋ ئۈلکەن از- رەتىننەدە حالق ساقشىسى، ورنىباسار ئۈلکەن اترەت باستىعى منىدەتتەرەن وتە- گەن. 2004 - جىلى 1 - ايدىڭ 4 - كۇنى كەشته ول پىشاعن جالاڭداتىپ تۇتقىندىۋا- عاقارسى شىققان سودىرەن باتىر لقپەن شاپقايسىپ، باقىتقا قارسى دەنەسىنە دەنە- جەرددەن پىشاق سۇعلۇپ داڭقىپەن قوربان بولادى. سول جىلى جاڭ يەلياڭغا مەملە- كەت بويىنسا قوعام حاۋپىسىزدىگى جۇيەسەن- دەگى 1 - دارەچەلى قاھارمان ئۆلگى اتاتىعى

جاڭ يەلىاڭ: اىپاتى اسقاق قاھار ماندىق رۈحقا كۈۋا بولغان ۶۵ باسپالداق

شینحوا اگه نستگنیڭ حاڭچوۋدان به وگەن حابارى (عىتىلىشى ما جىيان). ”ۇستادىڭدار ما...“ بۇل قارا كۇشىردى الاستاۋ حالق ساقشىسى جاڭ يەلياڭنىڭ قىزىمەتتەستەرنە قالدىرغان سوڭىعى اۇزى سۈزى. پىشاعن جالاڭداتىپ تۇقىندىۋا ئارسى شەققان سودىر الدىندا، ول وەردە مەن ساناسىپىي، اۋەر جارالانسا دا بار قايدا- راتىن سالىپ قۇغۇندىپ، سىستق قانى عىيمى- راتىشك 65 باسپالداغۇن بويىادى، زالدىڭ تامىندا وىنىڭ قانعا بويالغان قول تابى قالدى. وىنىڭ قايسارلىقى ئاساتى تۇققىنى داۋىغا قىمباتى ۋاقت ۇتتى، سوندابى - اق ول وەرنىنەدەگى دەك سوڭىعى ئېرى تاماشى قانىن دا ارنادادى.

جاڭ يەلياڭ، 1962 - جىلى 7 - ايدىڭ 13 - كۇنى جىجىاڭ حاڭچوۋنىڭ شياۋاشانىندا دۇنييەگە كەلگەن، 1992 - جىلى 6 - ايدا جۇڭگۇ كومەئىيىتىك پارتىيا- سينا مۇشە بولغان، 1995 - جىلى 12 - ايدا قوعام حاۋپىسزدىگى قىزىمەتتەنە قاتىناسە- قان، ملگەرەندى - كەينىدى جىجىاڭ ول- كەسى حاڭچوۋ قالالىق قوعام حاۋپىسز دە- كىيىسى شياۋاشان رايوندىق بولىم- كىيىسى كەھەمىسى شياۋاشان رايوندىق بولىم- شە مەكەھەمىسى اماندىق ساقتاۋا ئۆلکەن ات- رەتىنىنە حالق ساقشىسى، ورىنباسار ئۆلکەن اتىرت باستىعى مىنەتتەرىن وته- گەن، 2004 - جىلى 1 - ايدىڭ 4 - كۇنى كەشتە ول پىشاعن جالاڭداتىپ تۇقىندىۋا- ئارسى شەققان سودىرەمن باتىر لقپەن شايقاسىپ، باقىتقا قارسى دەنەسىنە نەشە جەردىن پىشاق سۇغىلىپ داڭقىھەن قۇربان بولادى. سول جىلى جاڭ يەلياڭغا مەملە- كەت بويىنسا قوعام حاۋپىسزدىگى جۇيەسىنە- دەگى 1 - دارەجدىلى قاھارمان ئۆلگى اناعى

ماڭى سولمايتىن "اسقار تاۋدىڭ قارعالدالى" چى اىچۇن

شينحۇا اگەنتىكىنىڭ لە سادان بەرگەن حابارى (عىتلە-شى باي شاۋبۇ). اسقار تاۋدىنىڭ قارعالدالىغى تەڭىز دەڭ-گەنەينەن 5000 دا 6000 مەتر بىيكتىكەنگى قارلى شىڭدا وسى-دى، ئۇستىرت - سۈرقە ئەتو- زىمىدى، قىراۋ، قارعا مويمىا-دى، كوركەم دە كىرىشكىسىز بولىپ قانا قالماستان، اورۇغا شىيا، ادام جانىن قۇتقارا-دى. 2003 - جىلى 12 - ايدا چى ايچۈن ناچۇيى بانگى اۋداد- دەق پارتىكومنىڭ تۇراقىتى مۇشىسى، ئۇيىمە- داسترىرۇ بولىملىك باستىعىندىق قىزمەت ورنىندا كوز جۇمدى، سول كەزىد 40 جاستا عانى دى. ول بىيىنه امىقىار تاۋدىنىڭ كوركەم قارعالدالىنىدای، ادامدار جۇرەگەن- دە ماڭگى جايقالدى.

شىزىڭ ناچۇيىدىڭ تەڭىز دەڭگەنەينەن ور- تاشا بىيكتىگى 4500 مەتر دەن اسادى، اۋادالىغى وتنەگى مولشىرى تەڭىز دەڭگەنەينىڭ جارىمىنا دا جەقپىدىتىن، قىس هەزگلى جىلغا سوزد- لىپ، اۋا تەمپەراتۇراسى ھەڭ توھەن بولغاندا

شىنجۇا اگەنتىكىنىڭ لە سادان بەرگەن حابارى (عىتلە-شى باي شاۋبۇ). اسقار تاۋدىنىڭ قارعالدالىغى تەڭىز دەڭ-گەنەينەن 5000 دا 6000 مەتر بىيكتىكەنگى قارلى شىڭدا وسى-دى، ئۇستىرت - سۈرقە ئەتو- زىمىدى، قىراۋ، قارعا مويمىا-دى، كوركەم دە كىرىشكىسىز بولىپ قانا قالماستان، اورۇغا شىيا، ادام جانىن قۇتقارا-دى. 2003 - جىلى 12 - ايدا چى ايچۈن ناچۇيى بانگى اۋداد- دەق پارتىكومنىڭ تۇراقىتى مۇشىسى، ئۇيىمە- داسترىرۇ بولىملىك باستىعىندىق قىزمەت ورنىندا كوز جۇمدى، سول كەزىد 40 جاستا عانى دى. ول بىيىنه امىقىار تاۋدىنىڭ كوركەم قارعالدالىنىدای، ادامدار جۇرەگەن- دە ماڭگى جايقالدى.

شىزىڭ ناچۇيىدىڭ تەڭىز دەڭگەنەينەن ور- تاشا بىيكتىگى 4500 مەتر دەن اسادى، اۋادالىغى وتنەگى مولشىرى تەڭىز دەڭگەنەينىڭ جارىمىنا دا جەقپىدىتىن، قىس هەزگلى جىلغا سوزد- لىپ، اۋا تەمپەراتۇراسى ھەڭ توھەن بولغاندا

نولدهن توهدن 40°C فا توستن.

1984 - جیلى چي ایچون شيزاڭ
مگن، مال شارۋاشلىقى شۇھىۋانىن وقۇ
تاۋىسىپ، ناچۇيىگە بارىپ قىزمهت سىتەۋ-
دى تېرىتىلىقپەن تالاپ تەندى. كۆپتەگەن
ادامدار دىڭ توْسېنىڭ شىلىگىنە قاراتا
چي ایچون بىلەي دەيتىن: "شەكارا،
شالاعى ۋىڭلەرگە، شارت - جاداىيى
ناشار جەرلەرگە قالايدا ادامدار بارىپ
قىزمهت سىتەۋ كەرەك".

1989 - جیلى جانە 1994 - جیلى
ناچۇي 2 رەت اوئر قار اپاتىنا ۋىشرايدى.
ايماقتىق مال شارۋاشلىقى مەكەممەسى مال
شارۋاشلىقى ٗبۈلەمىنىڭ ورنىباسار باستى-
ھى منىدەتن وقەيتىن چي ایچون اترەت
باستىپ قارلى دالانى جاياؤ ارالاپ، قاما-
لىپ قالغان ماشىلاردى بىزدەستەرەدى.
ئار كۇنى 10 نەشە ساعات جول باسپ،
قۇرساقتارى اشقاڭ كەزدە دايىن كەسپە
جىپ، شولدەسە قار جەي ٖجۇرپ، 450

وبىيەكتىو، ئادىل، تەڭ بولۇدى قالاى
ورىندىايدى؟" - دەدى.

چي ایچۇن جانسان تاستاماتىن قوبىن
داپتەرنىنە جىپ لاتپ اتتاردى جازىپ، ئۇقۇر-

لى دارىندىلار يېنۇرما تىسياسىن ھەجەي -
تەھەجەيلى ھەستەلىككە ئالان، بۇل ونىڭ
ئارقايىسى ئۈلىغا، قالاشققا دايىنداعان
ۋۇزدىك جاس كادرلارى بولاتىن.

تەكسەرۇ - زەرتتەۋ جۇركىزۇ نەكـ.

زىننە، 2002 - جىلدان باستىپ اۋداندىق
پارتىكوم كادرلارغا ٗبىر شاما زور رەتتەۋ
جۇركىزىپ، دىلگەرنىدى - كەينىدى 45
كادر ٗبولىم دارەجەلى باششىلىق ورنىعا
شىعادي، ورتاشا جاسى بۇرىنۇمەن سا-
لىستىرغاندا 4 جاس كىشى بولىپ، ٗبىر
توب ٗبىلىمدى، قابىلەتتى، ويى ورامدى
جاس كادرلار بانگىنى گۇلۇدەندىرىۋدىڭ
تىرىھەكتى كۇشىنە اينالادى.

"پارتىيا بەينە الس بایتەرەك، نەگىز-
گى ساتى ۋىيىمى ونىڭ تامرى، بۇتاعى" .